Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE 260/2016 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hossan kansallispuistosta

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN VASTINE MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE ANNETTUIHIN LAUSUNTOIHIN 21.2.2017

Ympäristöministeriö, ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander
hallitussihteeri Johanna Korpi

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä ympäristöministeriö antaa kunnioittavasti kirjallisen vastineensa valiokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa esitettyihin kannanottoihin hallituksen esityksestä. Ympäristöministeriötä on toivottu keskittyvän erityisesti lakiesityksen metsästys- ja kalastusjärjestelyihin kohdistuviin kannanottoihin.

Luonnonsuojelulain (1096/19969) 13 §:n mukaan kaikki luontoa muuttava toiminta - mm. eläinten tappaminen ja hätyyttäminen – ovat lähtökohtaisesti kielletty. Hallituksen esityksessä laiksi Hossan kansallispuistosta ehdotetaan peräti kahdeksan poikkeusta mainitun lainkohdan rauhoitussäännöksistä. Mikäli ne otetaan säädettävään lakiin, kyseessä olisi suurin määrä poikkeuksia, mitä Suomen kansallispuistolakeihin on koskaan kirjattu. Hallituksen esitykseen sisältyy seuraavat poikkeukset:

Metsästys
- Metsästyslain 8 §:n mukainen kuntalaisen metsästysoikeus
- Hirveä saavat metsästää jäsenet metsästysyhdistyksissä, joiden metsästysalueet rajautuvat kansallispuistoon ja jotka ovat olleet rekisteröityneinä tämän lain tullessa voimaan
- Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalla oikeus metsästää hirveä kansallispuistossa Kuusamon kunnassa
- Hossa-Irnin paliskunnan osakkaalla on kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen

Kalastus
- Taimenen ja harjuksen istuttaminen Umpi-Valkeaisen ja Iso-Valkeaisen järviin ja siihen perustuva viehekalastus sekä vieheellä kalastaminen on kansallispuiston virtavesissä sallittua
- Vapaa-ajan kalastus seisovilla pyydyksillä on sallittua Iso- ja Pikkukukkurin järvissä, Iso Syrjäjärvessä ja Aittojärvessä sekä Talasjärvessä, Puukkojärvessä, Syvä Suottajärvessä, Matala Suottajärvessä ja Saari Hoiluan järvessä
- Nuotanveto Aittojärvessä on sallittua kalaston hoitamiseksi tai pyyntitavan esittelemiseksi yleisölle
- Taimenen ja harjuksen istuttaminen ja siihen perustuva kalastaminen on sallittua Ala- ja Keski-Valkeaiseen, Pitkähoilua-Kokalmukseen ja Kirkasvetiseen jatkuu 31 päivään joulukuuta 2020 asti

I LAUSUNNONANTAJIEN KANNANOTOT

Seuraavien tahojen antamat kirjalliset lausunnot on toimitettu ympäristöministeriöön vastineenantoa varten: maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus, Kuusamon kaupunki, Suomussalmen kunta, Suomen

Riistakeskus, Suomen Metsästäjäliitto r.y., Suomussalmen riistanhoitoyhdistys, Kalatalouden keskusliitto, Paliskuntain yhdistys, Lounajan erästäjät ry, Selkoskylän osakaskunta sekä Suomen luonnonsuojeluliitto.

Maa- ja metsätalousministeriö on kannanotossaan todennut, että hallituksen esityksen perustelut ja ehdotetun lain säännökset olisivat ristiriidassa suurpetojen poistamisen osalta. Maa- ja metsätalousministeriö esittää, että lakiehdotusta tarkennettaisiin siten, että kansallispuistossa toimivan Hossa-Irnin paliskunnan osakkaalla olisi oikeus suurpetojen poikkeusluvan mukaiseen metsästykseen kotikunnasta riippumatta ilman luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua lupaa pyyntiluvanvaraisten riistaneläinlajien yksilöiden poistamiseen. Lakiesityksen 3 §:n 3 momentin toista virkettä tulisi maa- ja metsätalousministeriön mukaan tarkistaa seuraavasti: Kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailla on kuitenkin kotikunnasta riippumatta oikeus (EHDOTETAAN POISTETTAVAKSI: luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen) suurpetojen poikkeusluvan mukaiseen metsästykseen. Toiseksi maa- ja metsätalousministeriö pyytää valiokuntaa kiinnittämään huomiota siihen, että hirvenmetsästysoikeus kansallispuiston Kuusamon kunnassa sijaitsevilla alueilla on tarkoitus osoittaa Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalle. Kolmanneksi maa- ja metsätalousministeriö esittää vielä lakiehdotuksen tarkistamista siten, että myös pienriistan metsästys sallittaisiin ulkopaikkakuntalaisille kansallispuiston perustamistarkoitusta vaarantamatta. Ministeriö katsoo, että ulkokuntalaisten pienriistan metsästyksen salliminen lisäisi alueen majoituskapasiteetin käyttöä syksyllä, jolloin majoittuneena ei ministeriön käsityksen mukaan olisi paljon muita kuin metsästäjiä.

Metsähallitus tukee kannanotossaan lakiesityksen kalastus- ja metsästyskirjauksia, jotka perustuvat pitkälti paikalliseen yhteiseen näkemykseen. Metsähallitus katsoo, että lakiesityksen mukaisilla metsästysjärjestelyillä pyritään turvaamaan ensisijaisesti paikallisten asukkaiden metsästysoikeudet.

Suomussalmen kunta toteaa lausunnossaan, että ehdotus noudattaa pääsääntöisesti niitä periaatteita ja rajauksia, jotka sisältyvät kunnan alkuperäiseen ehdotukseen ja ilmoittaa hyväksyvänsä tehdyt muutokset.

Kuusamon kaupungin mukaan esityksessä on erinomaisella tavalla otettu huomioon paikallisten esittämät asiat.

Suomen Riistakeskus esittää lausunnossaan, että lakiesitystä on muutettava siten, että kuntalaisilla olisi metsästyslain 8 §:n mukainen oikeus metsästää ja muut saisivat metsästää Metsähallituksen antamalla luvalla erätalousjohtajan päätöksellä. Suomen Riistakeskus pitää kohtuuttomana sitä, että paikallisen väestön taholta tulleeseen esitykseen tehtäisiin metsästyksen osalta rajoituksia. Riistakeskus katsoo, että ulkopaikkakuntalaiset suljettaisiin esityksellä pois kansallispuiston alueelta.

Suomussalmen riistanhoitoyhdistys esittää lausunnossaan, että lakiesitystä on muutettava siten, että kuntalaisilla olisi metsästyslain 8 §:n mukainen oikeus metsästää ja muut saisivat metsästää Metsähallituksen antamalla luvalla erätalousjohtajan päätöksellä. Suomussalmen riistanhoitoyhdistys pitää kohtuuttomana sitä, että paikallisen väestön taholta tulleeseen esitykseen tehtäisiin metsästyksen osalta rajoituksia. Riistanhoitoyhdistys katsoo, että metsästysjärjestelyt tulee säilyttää puistossa nykymuotoisina. Vähimmäisvaatimuksena yhdistyksellä on ollut, että 8 §:n alueella vapaa metsästysoikeus säilyy paikallisilla kuntalaisilla. Paikalliset ovat Riistakeskuksen mukaan kokeneet, että kansallispuiston perustaminen on ainoa tapa suojella jäljellä olevia vanhoja metsiä Metsähallituksen voimakkaiden hakkuiden johdosta. Yhdistyksen mukaan lakiehdotuksesta on pyritty tekemään kompromissi. Jos lakiehdotukseen ei tehdä muutoksia, tulisi se aiheuttamaan kohtuuttoman tilanteen ulkopaikkakuntalaisille Hossassa tai sen lähialueilla syntyneille.

Suomen Metsästäjäliitto esittää, ettei lakiesityksen mukaiselta kansallispuistoalueelta rajattaisi pois nykyisen tasoista metsästysoikeutta minkään käyttäjäryhmän osalta. Liitto katsoo, että kansallispuiston alue leikkaisi pois merkittävän osan Metsähallituksen Hossan lupametsästysalueen pohjois-osista, joten kansallispuiston perustamisen negatiiviset vaikutukset ulkopaikkakuntalaisten metsästykseen Hossan lupa-alueella olisivat käytännössä huomattavat. Liiton mukaan metsästysturismi on kyseessä olevilla alueilla sekä lupatuloina että myös välillisesti aluetaloudessa varsin merkittävä tekijä. Liiton mukaan metsästys ei ole ristiriidassa alueen muiden virkistyskäyttömuotojen kanssa, siitä ei ole haittaa muilla luonnonkäyttäjille eikä sillä ole negatiivisia vaikutuksia kansallispuiston tarkoitukselle.

*Lounajan erästäjät ry:*n mielestä lakiluonnoksessa kunnioitetaan alueeseen olennaisesti kuuluvia eräperinteitä. Yhdistys kuitenkin esittää, että lakiesityksessä tulisi nimetä ne metsästysyhdistykset, jotka saavat edelleenkin metsästää hirveä kansallispuiston alueella. Pienriistan kohdalla kotikuntavaatimuksesta tulisi luopua ja korvata se paikallisten metsästysseurojen jäsenillä.

Paliskuntain yhdistys täydentää kannanotollaan aiempaa lausuntoaan. Yhdistyksen mukaan lakiehdotuksen sanamuoto jättäisi tulkinnanvaraa siitä, minkä tahon myöntämällä luvalla suurpetojen poisto kansallispuistossa tapahtuisi. Yhdistys esittää, että lain 3.4 § tulisi kuulua seuraavasti: Kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailla on kotikunnasta riippumaton oikeus suurpetojen poikkeusluvan mukaiseen metsästykseen.

Kalatalouden keskusliitto korostaa kannanotossaan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman merkitystä. Kalatalouden keskusliitto muistuttaa, että Kuusamon kunnan kylien yhteisten vesien osakaskunnan hallinnassa olevat vesialueet ovat tärkeitä osakaskunnan toiminnan kannalta ja niiden sujuvat käyttömahdollisuudet tulisi myös jatkossa turvata.

Selkoskylän osakaskunta esittää, että Hossan kansallispuiston sisään jäävillä järvillä Aittojärvi, Kokalmus, Pitkähoilua, Ala-Valkeainen, Keski-Valkeainen, Iso-Syrjäjärvi, Pikku-Kukkuri sekä Iso-Kukkurin pohjoisosa Selkoskylällä asuvilla ja kylällä vapaa-ajan kiinteistön omistavilla henkilöillä olisi luvanvarainen kalastusoikeus kotitarvepyyntiin seisovilla pyydyksillä. Osakaskunta ehdottaa, että kyseisillä vesialueilla voitaisiin myös käyttää nuottaa hoitokalastukseen. Lisäksi osakaskunta on 12.2.2017 annetussa toisessa kannanotossaan esittänyt, että kotitarvepyynnin kyläläisille mahdollistaviin järviin lisättäisiin lakiehdotuksessa jo olevien lisäksi Ala-Valkeainen, Kokalmus ja Lounatvalkeainen.

Suomen luonnonsuojeluliitto on kannanotossaan esittänyt tarkennuksia erityisesti kansallispuiston rajausehdotusta koskien.

II YMPÄRISTÖMINISTERIÖN VASTINEET KANNANOTTOIHIN JA LAUSUNTOIHIN

Kansallispuistojen metsästyksen osalta ministeriö toteaa yleisesti, että luonnonsuojelulain kansallispuistoja koskevien rauhoitusmääräysten sisältö määriteltiin lainmuutoksessa 58/2011. Metsästyksen sallittavuutta kansallispuistoissa laajennettiin tuolloin lisäämällä luvanvaraisesti sallittaviin poikkeuksiin alueen ulkopuolelle vahingonvaaraa aiheuttavien riistaeläinten poistamismahdollisuus, vieraslajien vähentämismahdollisuus sekä hirvenajo. Aiemminkin on ollut mahdollista sallia Metsähallituksen luvalla liikaa lisääntyneen lajin yksilöiden vähentäminen.

Suojelualueiden perustamisella pyritään turvaamaan alueen ekosysteemien koskemattomuus ja luontainen toiminta. Suurin osa Suomen luonnosta - kuten myös valtion maa- ja vesiomaisuudesta - on erilaisessa

talouskäytössä. Suojelualueilla ihmisen toiminnan vaikutuksen alueen luontoon tulee siksi olla mahdollisimman vähäinen, jolloin muun muassa lajien välisiä suhteita ja eläinkantojen runsautta sääntelee luonnon oma dynamiikka. Ympäristöministeriö korostaa, että luonnonsuojelualueilla kaikkia kansalaisia sitovat eläinten, kasvien ja maaperän vahingoittamista koskevat kiellot ovat - tiettyjä jokamiehen oikeuksia lukuun ottamatta - varsin ehdottomia, eikä laissa ole ole säädetty luvanvaraisia poikkeamismahdollisuuksia minkään yksittäisen harrastajaryhmän hyväksi. Tähän nähden jonkin erityisen käyttäjäryhmän – tässä tapauksessa metsästystä ja kalastusta harrastavien - tarpeisiin säädettäviltä poikkeuksilta tulee edellyttää huomattavan tärkeitä alueen erityispiirteisiin liittyviä perusteita ollakseen oikeassa suhteessa luonnonsuojelualueiden yleisen suojelujärjestelmän ja - tavoitteiden kanssa.

Pohjois-Suomen kansallispuistoja perustettaessa on kuitenkin otettu huomioon siellä vallinnut oikeudentila, jonka mukaan paikallisilla asukkailla on vanhan 1930-luvulta peräisin olevan säännöksen nojalla oikeus metsästää valtion mailla. Tämä oikeus on pyritty säilyttämään myös luonnonsuojelualueilla, kuten nyt esitetään meneteltäväksi Hossan kansallispuistoesityksessä. Etelä-Suomen valtion mailla ei kenelläkään ole lähtökohtaisesti ollut metsästysoikeutta. Se on maanomistajalla, eli valtiolla.

Lakiesityksen 1 §:ssä on säädetty Hossan perustamistarkoituksesta. Siinä on korostettu ihmisen ja luonnon pitkään jatkunutta ja yhä jatkuvaa rinnakkaiseloa Hossan alueella. Kotitarvemetsästystä ja kalastusta voidaankin niiden alueelle jättämien muinaismuistojen ja muiden fyysisten muistumien perusteella pitää alueelle tärkeänä kulttuurisena erityispiirteenä, jonka perusteella - voimassa olevan lainsäädännön puitteissa - on pyritty esittämään järjestely, joka ottaisi mahdollisimman pitkälle huomion paikallisten asukkaiden metsästys- ja kalastuskäytännöt. Hossan kansallipuistoa koskeva lakiesitys painottuukin voimakkaasti suppean käyttäjäryhmän eli paikallisten metsästystä ja kalastusta harrastavien/harjoittavien oikeuksien ja olemassa olevien käytäntöjen turvaamiseen ”perinteisenä nautintaoikeutena”. Tämä takaa muihin Suomen kansallispuistoihin nähden paikallisille ja osin ulkopaikkakuntaisillekin poikkeuksellisen laajat metsästys- ja kalastusmahdollisuudet.

Suomussalmen kunta ja Kuusamon kaupunki kiittelevätkin lausunnoissaan juuri paikallisten esittämien asioiden huomioon ottamista esityksessä. Kansallispuistoaloitteen tekijä – Suomussalmen kunta - toteaa lausunnossaan kunnassa ymmärrettävän hyvin se, että uusi kansallispuisto on eri asia kuin entinen retkeilyalue. Lausunnon mukaan suurin osa suomussalmelaisista hyväksyy sen, että luonnonsuojelulain mukaisesti joistakin oikeuksista ja vanhoista toimintatavoista entisellä retkeilyalueella täytyy olla valmiita luopumaan, jotta uusi kansallispuisto sen tilalle olisi mahdollinen. **Kunta pitää erittäin tärkeänä sitä, että kansallispuiston statusta ei mitätöidä ja vesitetä erityisesti kansainvälisten matkailijoiden silmissä hyväksymällä liian väljät tai muista vastaavista puistoista poikkeavat säädökset.** Kunta korostaa haluavansa Hossaan laadukkaan ja kansainvälisesti houkuttelevan sekä uskottavan kansallispuiston, joka tekisi mahdolliseksi Hossan luontoon ja kulttuuriperintöön perustuvan matkailun kehittämisen ja uusien työpaikkojen syntymisen alueelle. Bloom Consultingin kehittämän Digital Demand, D2-analyysin perusteella eniten käytetty kohdennettu hakusana ulkomailta Suomeen matkustamista suunniteltaessa on ”protecred areas/suojelualueet”. Tämä tukee selkeästi kunnan näkemystä siitä, että Hossa kansallispuiston rauhoitussäännökset eivät saa olla niin väljät, että sitä ei enää tunnisteta tai mielletä suojelualueeksi.

Ministeriön vastine:
Lakiesityksen pyrkimyksenä on – luonnonsuojelutavoitteiden ja muuhun puiston käyttöön integroiden - tukea kunnan tavoitetta lisätä kansallispuiston avulla matkailua ja luoda sitä kautta uusia työpaikkoja, mutta samalla se ottaa samalla se ottaa huomioon paikallisten perinteisten nautintaoikeuksien säilyttämisen voimassa olevien kansallispuistosäännöksien puitteissa.

Lakiehdotuksen mukaan sovellettavaksi tulisi metsästyslain 8 §:n mukainen kuntalaisen vapaametsästysoikeus. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilöillä, joiden kotikunta on Suomussalmi, Kuusamo tai Taivalkoski, olisi luonnonsuojelualueen säännösten estämättä oikeus metsästää oman kuntansa alueella kansallispuistossa kaikkia riistaeläimiä, myös pienriistaa ja suurpetoja. Lakiesitys toteuttaakin tältä osin myös Suomussalmen riistanhoitoyhdistyksen vähimmäisvaatimuksen ja kuten Lounajan erästäjät ry:n lausunnossa todetaan: ”lakiluonnoksessa kunnioitetaan alueeseen olennaisesti kuuluvia eräperinteitä”.

Jotta kansallispuiston alueella toimivan Hossa-Irnin paliskunnalle ei aiheutuisi haittaa metsästyslain 8 §:n mukaisesta kotikuntavaatimuksesta, mahdollistettaisiin laissa se, että paliskunnan ei-kotikuntalaiselle osakkaalle lupa porovahinkoja aiheuttavien suurpetojen poistamiseen luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla myönnettäisiin kotikunnasta riippumatta. Selvyyden vuoksi todetaan, että kotikuntalainen ei tarvitse suurpetojenkaan tappamiseen kansallispuiston alueella luonnonsuojelulain 15 §:n mukaista lupaa. Luonnonsuojelulain 15 §:n mukainen poikkeusmahdollisuus kattaa kaikki vahinkoa aiheuttavat riistaeläinlajit - lainmuutoksen 78/2011 perusteluissa (HE 99/2009 vp.) todetun mukaisesti lainkohta tulisi sovellettavaksi mm. hirvieläinten liikenteelle aiheuttamien vahinkojen torjumisessa, harmaahylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisessä sekä ympäristölle vaaraa aiheuttavien karhu- ja susiyksilöiden poistamisessa. Lakiesitys ei siten ole tältä osin ristiriitainen – toisin kuin maa- ja metsätalousministeriö on lakiesitystä tulkinnut. **Esityksen mukainen lupamenettely pikemminkin täydentää kuin supistaa paliskunnan osakkaiden mahdollisuutta petojen poistoon kansallispuistossa**, koska se ei millään tavoin vaikuta riistakeskuksen myöntämien lupien määrään.

Ympäristöministeriö toteaa, että se on järjestänyt Hossa-Irnin paliskunnan ja paliskuntain yhdistyksen kanssa poronhoitolain mukaiset neuvottelut ennen lakiesityksen antamista sekä on kuullut paliskuntaa ja yhdistystä myös kirjallisesti. **Suurpetojen poisto on kirjattu lakiehdotukseen juuri siten, kuin neuvotteluissa sekä paliskunnan ja paliskuntain yhdistyksen lakiesitysluonnoksesta ympäristöministeriölle antamissa lausunnoissa on todettu.** Paliskuntain yhdistyksen lakiesityksestä 7.11.2016 antamassa lausunnossa yhdistys viittaa lakiesityksen kirjaukseen, jonka mukaan paliskunnan osakkailla on kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 15 §:n nojalla vahinkoa aiheuttavien suurpetojen poistamiseen myönnetyn luvan mukaiseen metsästykseen, ja toteaa, että kirjaus on poronhoidon kannalta perusteltu. Hossa-Irnin paliskunnan lausunnossa todetaan, että ”suurpedot tulee voida poistaa kansallispuiston alueella vahinkoperusteisella poikkeusluvalla (metsästyslaki 41a §, luonnonsuojelulaki 15 §)”. **Paliskunta on tähänkin asti tarvinnut suurpetojen vahinkoperusteiseen poistamiseen niin Riistakeskuksen kuin Metsähallituksen luvan.** Kansallispuiston perustamisen jälkeenkin paliskunta voi yhdellä hakemuksella hakea tarvittavia lupia Metsähallitukselta. Luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla lupaviranomaisena kansallispuiston alueella toimii alueen hallinnasta vastaava viranomainen eli Metsähallituksen Luontopalvelut. Metsähallituksesta saatujen tietojen perusteella Metsähallituksella on erittäin hyvät mahdollisuudet luonnonsuojelulain 15 §:n mukaisen luvan käsittelyyn ja myöntämiseen. **Luonnonsuojelualueen viranomaisen lupa ei siten merkitse hakijalle byrokratian lisääntymistä – toisin kuin maa- ja metsätalousministeriö on antanut ymmärtää.** Syötteen kansallispuistossa, joka on kolme kertaa ehdotettua Hossan kansallispuistoa suurempi, on ollut tarvetta vain muutamalle luvalle, jotka kaikki on myönnetty.

Kansallispuisto poikkeaa muista luonnonsuojelualueista siinä, että lainsäädäntö edellyttää sitä esiteltävän yleisenä luonnonnähtävyytenä. Hossan kansallispuistoon tulee tämän vuoksi päästää yleisöä ja järjestää palveluita erilaisille käyttäjäryhmille: mm. perheille, liikuntarajoitteisille, koiravaljakoin ja maastopyörin liikkujille, virkistyskalastajille jne. Lisäksi Hossan kansallispuistossa saa – kuten muissakin kansallispuistoissa – järjestää yleisötapahtumia ja jopa kilpailuja. Hossan retkeilyalue on jo nyt vilkkaassa

käytössä, mutta alueella liikkuvien määrä ja moninaisuus tulee kasvamaan entisestään kansallispuiston perustamisen myötä. **Tämä tosiasia asettaa petojen poisto-operaatiolle kasallispuistossa omat erityishaasteensa ympäröiviin talousmetsiin ja muihin suojelualueisiin verrattuna.** Metsähallituksen Luontopalvelut hallinnoi kansallispuistoja ja tulee puiston perustamisen myötä olemaan vastuussa Hossassa eri syistä ja eri tavoin liikkuvien ihmisten turvallisuudesta. Tarvittaessa sen on mm. informoitava ja perusteltava asiakkaille, miksi luonnonsuojelualueella sallitaan petojen poisto ja miten semmoiseen on varauduttava alueella liikuttaessa. Kansallispuistoviranomaisen on myös pidettävä huoli siitä, että petojen poisto ei kohtuuttomasti häiritse muita puiston käyttäjiä, eläimistöä eikä tarpeettomasti turmele kasvillisuutta tai yleisöpalveluja. Tämän vuoksi puistohallinnon osallistuminen petopyynnin järjestämisen suunnitteluun on äärimmäisen trärkeätä. Lisäksi **kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) velvoittaa Metsähallituksen luontopalveluita alueen haltijana**. Mahdollisista asiakkaisiin kohdistuvista henkilövahingoista vastaa siten Metsähallituksen luontopalvelut vahingonkorvauslain mukaisesti. **Näin ollen suojelualueviranomaisen luvalle kyseenä olevassa tapauksessa on selkeä tarve olemassa.**

Ministeriön vastine:
Edellä kerrotun perusteella ministeriö katsoo, että valtion retkeilyalueen muuttuessa kansallispuistona luonnonsuojelualueeksi ja yleiseksi luonnonnähtävyydeksi, lakiesityksessä ehdotettu lupajärjestely on sekä perusteltu että tarpeellinen eikä kyse siten ole ”turhasta byrokratiasta”. Lakiesityksen muuttamiselle maa- ja metsätalousministeriön ja Paliskuntainyhdistyksen uuden lausunnon mukaisesti ei siten ole perusteita. Asiakasturvallisuuden- ja luotettavuuden näkökulmasta se olisi selkeä heikennys.

Kuntalaisen metsästysoikeuden lisäksi hirvenmetsästys sallittaisiin osana paikallista eräperinnettä kansallispuistoon rajattavaksi esitettyyn metsästysalueeseen nykyisin kuuluvien metsästysyhdistysten (metsästysseurojen) jäsenille. **Näiden paikallisten metsästysseurojen jäseninä myös ulkopaikkakuntalaiset pääsevät metsästämään hirveä koko kansallispuiston alueella.** Samoin hirvenmetsästys olisi edelleen mahdollista myös kansallispuistoon kuuluvilla Kuusamon kunnan alueilla Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalla, jolla on mahdollisuus järjestää metsästys haluamallaan tavalla. Riistakeskuksen väite siitä, että ulkopaikkakuntalaiset suljettaisiin pois kansallispuiston alueelta, on siten virheellinen.

Pienriistan metsästyksen rajaaminen paikallisille asukkaille on perusteltua. Ensinnäkin se on perinteisestikin haluttu kaikkialla Suomessa pitää paikallisena nautintaoikeutena. Näin sille on myös Hossassa vahva kulttuurinen peruste. Toisaalta järjestelyllä taataan se, että erityisesti taantuneisiin metsäkanalintukanoihin kohdistuva metsästyspaine pysyy kansallispuistossa riittävän alhaisena ja puistossa syntyneet ja varttuneet yksilöt voivat puiston ulkopuolelle siirtyessään vahvistaa siellä metsästettäviä riistakantoja. Pienpetoja voidaan – tarvittaessa - poistaa niin ikään luonnonsuojelulain perusteella annettavilla poikkeusluvilla.

Alueen metsästys- ja kalastuskäyttö on rauhoitussäännöksistä tehtyjen merkittävien poikkeusten lisäksi otettu huomioon kansallispuiston rajausesitystä suunniteltaessa. Kansallispuiston alue käsittäisikin vain noin 3 % Metsähallituksen lupametsästysalueista Suomussalmen kunnassa. Toisin kuin Suomen Metsästäjäliitto kannanotossaan toteaa, **kansallispuiston perustamisen vaikutukset metsästykseen koko kuntaa ajatellen ovat vähäisiä laajojen valtion metsästysalueiden jäädessä pääosin (97 %) kansallispuiston ulkopuolelle.** Tarkastelun kohdentaminen ainoastaan Hossan lupametsästysalueen pohjois-osiin ei tilannetta muuta olennaisesti.

Ministeriön vastine
Lakiehdotus mahdollistaa edellä kerrotulla tavalla tosiasiassa huomattavan laajat metsästysoikeudet Hossan kansallispuistossa. Paikkakuntalaiset saavat metsästää koko puiston alueella kaikkia riistaeläinlajeja; paikallisten metsästysseurojen jäsenet voivat metsästää hirveä koko puiston alueella; Kuusamon yhteismetsän osakaskunta voi myydä lupia hirvenmetsästykseen Kuusamon kunnan puoleisilla alueilla; ulkopaikkakuntalaiset paliskunnanjäsenet voivat kotikunnasta riippumatta saada vahinkoa aiheuttavien suurpetojen poistoon luonnonsuojelulain mukaisen luvan.

Suomen riistakeskuksen lausunnossaan lakiesityksen 3 §:n 3 mom. esittämä tekninen lisäys (*Edellä 1 momentissa tarkoitettujen rauhoitussäännösten estämättä*) on tarpeeton. Pykälä on tältä osin ollut myös oikeusministeriön laintarkastuksen hyväksymä. Toinen lisäysehdotus ei kuulu tämän erityislain säätämisen piiriin. Lausunnossa viitataan vain lain Metsähallituksesta (234/2016) 18 §:ään. Luontopalvelujohtajan ja erätalousjohtajan tehtävistä on kuitenkin säädetty mainitun lain 17 §:ssä. Samaisesta lainkohdasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus LSL:n 15 §:n 1 momentin 3 kohtaan. Tämän poiston osalta asiaa on tarkasteltu edellä. Lakiesityksen 4 §:ään ehdotettu poisto on tarpeeton. Asiallisesti kyseisen momentin tarpeellisuus on selostettu aiemmin. Sen sijaan kyseisen momentin sijoittamista lakiesityksen 3 §:ään valiokunta voinee harkita.

Metsähallitukselta saatujen tietojen mukaan Hossan pienriistan lupa-alueella on vuonna 2013 myönnetty 779 lupaa pienriistan metsästykseen. Kyseisen Hossan lupa-alueen pinta-ala on 68 390 hehtaaria. Tähän kokonaispinta-alaan suhteutettuna lupa-alueeseen sisältyvä Hossan kansallispuiston alue (11 094 ha) merkitsee noin 15 % osuutta. **Pienriistan vuosittaisista metsästysluvista laskennallisesti n. 115 kpl on näin ollen kohdistunut Hossan kansallispuiston alueelle.** Lupa-alueen metsästysvuorokausista Hossan kansallispuiston osuus on n. 409 vrk. Mikäli perustaksi otetaan Metsähallituksen kanalintuluvan arvo (15 euroa/vrk, muut luvat tätä edullisempia), tarkoittaa Hossan kansallispuiston perustaminen pienriistan lupametsästyksen osalta noin 6135 euron tulonmenetystä. Vuosien 2013-2016 aikana myytyjen lupien määrät Hossan lupa-alueella ovat Metsähallitukselta saatujen tietojen perusteella laskeneet: vuonna 2016 vastaavat luvut ovat: 105 lupaa, 307 metsästysvuorokautta, 4605 euron tulonmenetys. Myös Suomussalmen kunta on lakiesityksestä ympäristöministeriölle antamassaan lausunnossa todennut, että kansallispuiston vaikutukset metsästysmatkailuun ovat pienet.

Ministeriön vastine:
Pienriistan lupametsästyksen järjestäminen esitetyllä tavalla merkitsisi siten erittäin pientä vähennystä lupatuloihin. Metsästysturismia voi edelleenkin harjoittaa ja kehittää kansallispuiston ulkopuolisilla, laajoilla valtion alueilla. Metsästysturismia harjoittavat voivat edelleenkin hyödyntää kansallispuiston majoitus- ja muita palveluita, vaikka itse metsästys tapahtuisi puiston ulkopuolisilla alueilla. Metsästäjäliiton antama kuva lakiehdotuksen merkittävästä vaikutuksesta metsästysturismiin ja sen välillisiin aluetaloudellisiin vaikutuksiin on siten virheellinen eikä perustu tosiasioihin.

Mitä tulee maa- ja metsätalousministeriön väitteeseen siitä, että pienriistan metsästyksen salliminen ulkopaikkakuntaliasille lisäisi majoituskapasiteetin käyttöä syksyllä, jolloin sille ei ole paljon muita käyttäjiä kuin metsästäjät. Kuten ympäristöministeriö on 10.2.2017 maa- ja metsätalousvaliokunnalle jättämässään muistiossa todennut, Hossan kävijämäärät ovat jo puiston valmisteluvaiheessa kasvaneet tuhansilla. Metsähallitus on puolestaan 15.2. eduskunnan Pikkuparlamentin kansalaisinfossa pitämässään esityksessä todennut, että kävijämäärän kasvu on vielä suurempaa mitä ympäristöministeriölle oli aiemmin ilmoitettu. Kansallispuiston perustamisen myötä alueen kävijämäärät eivät pelkästään kasva, vaan käyttäjäkunta myös monipuolistuu. **Yllä mainitussa tilaisuudessa Suomussalmen kunnanjohtaja toi**

julki huolen siitä, että majoituskapasiteetti on jo nyt riittämätön. Toisaalta kansallispuiston kämpät soveltuvat edelleenkin metsästäjien käyttöön, koska ne ovat helposti saavutettavissa myös puiston ulkopuolisilta metsästysmailta käsin.

Ministeriön vastine:
Hossan kävijämäärä on jo kansallispuiston valmisteluvaiheessa kasvanut yli ennakoidun ja kävijäkunta monipuolistunut sekä sesonki pidentynyt. Samalla Hossan majoituskapasiteetti on käynyt riittämättömäksi. Vähäiselle majoituskapasiteetille on syntynyt ja syntyy uudenlaista kysyntää, joten ulkokuntalaisten pienriistan metsästyksen sallimisella ei – tällä hetkellä eikä varsinkaan vastaisuudessa – ole merkitystä Hossan majoituskapasiteetin käytössä. Lain säätäminen esitetyssä muodossa ei kuitenkaan estä metsästäjiä käyttämästä kansallispuiston tai sen ulkopuolelle matkailun kehittämiseen rajatulle Seipinniemen alueelle mahdollisesti syntyviä majoituspalveluita vastaisuudessakin.

Kansallispuiston rajauksen sisälle jää noin 100 hehtaaria Kuusamon kylien yhteisten vesialueiden kalastuskunnan (KYVOK) hallinnoimia vesialueita. **Kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion alueille, joten mainitut vesialueet eivät tule osaksi kansallispuistoa, eivätkä kansallispuiston rauhoitusmääräykset vaikuta niiden käyttöön.** Kansallispuiston perustaminen ei myöskään vaikuta alueeseen kohdistuviin olemassa oleviin vuokrasopimuksiin tai käyttöoikeuksiin. Kalatalouden keskusliiton huoli osakaskunnan vesien käyttömahdollisuuksista on näin ollen perusteeton.

Selkoskylän osakaskunta on esittänyt pyydyskalastuksen ja nuotanvedon laajentamista. Ympäristöministeriö toteaa, että pyydyskalastus laajennettiin lakiesityksen valmisteluvaiheessa osakaskuntien lausuntojen ja yhteydenottojen perusteella käsittämään kaikkiaan yhdeksän kansallispuiston sisään jäävää järveä. Selkoskylän osakaskunnan kalastusvesiä näistä ovat Aittojärvi, Iso-Syrjäjärvi, Pikku-Kukkuri ja Iso-Kukkurin pohjoisosa. Samoin nuotanveto esitetään mahdollistettavaksi Aittojärvessä. **Esitys on Selkoskyläläisten kannalta erittäin salliva,** kun otetaan huomioon, että mainittujen poikkeusten lisäksi Hossan Natura 2000 -alueeseen kuuluva, osin virtaava vesistö Hossanjärveltä, Jatkojärven, Lounajan ja Virtajärven kautta aina Lavajärvelle asti on – juuri siellä harjoitettavan pyydyskalastuksen vuoksi – rajattu puiston ulkopuolelle. Esityksen mukainen järjestely on myönteinen kompromissi, joka takaa paikallisille kohtuullisen hyvät pyydysvedet, mutta jättää myös merkittäviä, osin kansallispuiston ulkopuolisiin vesiin/vesistöihin yhteydessä olevia järviä pyydyskalastuksen ulkopuolelle. Esityksellä turvataan myös se, että riittävä määrä Hossan vesiekosysteemeistä - luonnonkalasto mukaan lukien - saa vastaisuudessa toimia kohtuullisen häiriöttömästi luonnon omilla ehdoilla. Erityisen tärkeitä tässä mielessä ovat ne vedet, joissa tavataan luontaisia taimen-, tammukka- ja harjuskantoja. Mainittujen poikkeuksien lisäksi luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan on alueen hallinasta vastaavan viranomaisen luvalla mahdollista kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Ministeriön vastine:
Ympäristöministeriö katsoo, että kansallispuiston rajausratkaisu, edellä mainitut poikkeussäännökset ja lupamahdollisuudet turvaavat Selkoskylän osakaskunnalle vähintäänkin tyydyttävät mahdollisuudet pyydyksillä tapahtuvaan kotitarvepyyntiin kylän lähivesillä.

III KANSAINVÄLISEN SUOJELUALUELUOKITUKSEN HUOMIOON OTTAMINEN HOSSAN KANSALLISPUISTON LAKIESITYKSESSÄ

Suomen kansallispuistojärjestelmä on IUCN:n suojelualueluokituksen mukainen ja noudattaa Europark Federaation suosituksia luokituksen soveltamisesta Euroopassa.

Suomi noudattaa muiden Euroopan maiden tapaan IUCN:n (International Union for Conservation of Nature) suojelualueluokitusta. Suojelualueluokkia on kuusi. Kansallispuistot kuuluvat suojelutavoitteiden osalta toiseksi tiukimpaan, II luokkaan. IUCN:n määritelmän mukaan kansallispuistot ovat *”suuria, luonnontilaisia tai lähes luonnontilaisia alueita, jotka on perustettu laajamittaisten ekologisten prosessien sekä alueelle tunnusomaisten lajien ja ekosysteemien suojelemiseksi. Ne muodostavat samalla perustan ympäristön ja perinteisen kulttuurin kannalta kestävän tutkimuksen ja opetuksen sekä henkisen hyvinvoinnin, virkistyskäytön, retkeilyn ja matkailun mahdollisuuksille.”*

Europark Federaatio, jonka jäseniä tällä hetkellä ovat - Suomen lisäksi - kutakuinkin kaikki Euroopan unionin maat, on useiden asiantuntijajärjestöjen (Phare, IUCN, WCPA) avustuksella laatinut suositukset IUCN:n suojelualuekategorioiden soveltamisesta eurooppalaisiin olosuhteisiin (Interpretation and Application of the Protected Area Management Categories in Europe, Europarc Federation, 2000). Federaatio toteaa suositusten antamisen olevan tarpeen, toisaalta koska eurooppalaiset olosuhteet poikkeavat paljolti muiden maanosien olosuhteista, toisaalta koska myös suojelualueiden luonne vaihtelee Euroopassa maittain. Euroopan maille on ominaista, että II kategorian alueita on kansainvälisesti ottaen vähän ja ne ovat pieniä tai että luetteloon nimetyt alueet eivät täytä kategorian vaatimuksia.

Federaation suosituksen mukaan kansallispuistoissa tulisi primääristen suojelutavoitteiden ohella luoda edellytykset joko yksinään tai yhdessä koettuihin elämyksiin ”turmeltumattomassa” luonnossa. Metsästystä ja kalastusta ei luokitella kansallispuistoon soveliaaksi virkistyskäytöksi, vaan ensisijaisten suojelutavoitteiden kannalta haitalliseksi ”hyödyntämiseksi”, jota ei tulisi sallia kansallispuistoissa. Federaatio korostaa, että kunkin maan korkein mahdollinen viranomainen on vastuussa tämän kategorian suojelualueiden muodostamisesta. Mainitun viranomaisen tulee varmistaa, että aluetta hallinnoidaan kyseisen kategorian suojelu- ja hoitotavoitteiden edellyttämällä tavalla.

IUCN:n hoitoluokituksen mukaan suojelualueet luokitellaan ensisijaisten suojelu- ja hoitotavoitteiden perusteella. Luokiteltuihin alueisiin sovelletaan niin sanottua 75 %:n periaatetta, jonka mukaisesti erityisen suuriin alueisiin voi sisältyä < 25 % osia, jotka täyttävät vain toissijaiset tavoitteet. Tämän mukaisesti metsästysjärjestelyt Pohjois-Suomen suurissa kansallispuistoissa - kuten myös Selkämerellä - voivat poiketa II kategorian peruslähtökohdasta.

Hossan kansallispuisto on kooltaan kymmeniä kertoja pienempi kuin Pohjois-Suomen tunturi- ja metsäerämaapuistot ja vain kolmannes lähimmän Syötteen kansallispuiston pinta-alasta. Siten seillä ei lähtökohtaisesti ole edellytyksiä soveltaa mainittua 75 %:n periaatetta. Kokonsa puolesta se vastaa Pohjois-Karjalan Patvinsuota, jossa vain hirven ajo metsästyksen yhteydessä on sallittu.

Ministeriön kanta:
Hossan kansallispuiston valmistelussa, sen rajaamisessa ja rauhoitussäännösten laadinnassa - voimassa olevan kansallisen lainsäädännön puitteissa ja kansainvälinen suojelualueluokittelu huomioiden - on otettu poikkeuksellisen laajasti huomioon metsästyksen ja pyydyksillä kalastamisen paikalliset tarpeet.

Ympäristöministeriö katsoo, että metsästyksen ja pyydyksillä kalastamisen järjestäminen lakiesityksessä esitetyllä tavalla takaisi vähimmillään sen, että valtion Hossassa omistamille maa- ja vesialueille olisi perustettavissa kansainvälisen kansallispuistoluokan II kategorian mukainen kansallispuisto Suomeen tähän asti perustettujen kansallispuistojen tavoin. Suomen kansallispuistojärjestelmän uskottavuus on keskeinen edellytys sille, että puistot säilyttävät luontomatkailukohteina kansainvälisten matkailijoiden

ja matkanjärjestäjien kiinnostuksen ja tukevat yrittäjyyttä, aluetaloutta ja työllisyyttä maa- ja metsätalousvaltaisissa kunnissa.